

4. Εμπορικό και πιστωτικό κεφάλαιο

I. Βασικές έννοιες

1. Εμπορευματοεμπορικό-Χρηματοεμπορικό κεφάλαιο.
2. Εμπορικό, τοκοφόρο, πιστωτικό κεφάλαιο.
3. Εμπορικό κέρδος.
4. Τόκος-επιτόκιο.
5. Διάσπαση του κέρδους σε επιτόκιο και επιχειρηματικό κέρδος.
6. «Κεφάλαιο-ιδιοκτησία» και «κεφάλαιο-λειτουργία»
7. Εμπορική και τραπεζική Πίστη.
8. Τράπεζες και τραπεζικό κέρδος.
9. Μετοχική εταιρεία.

II. Ερωτήσεις κατανόησης

1. Τι ορίζει ο Μαρξ ως «εμπορευματοεμπορικό» και «χρηματοεμπορικό» κεφάλαιο
2. Ποια είναι η διαφορά ανάμεσα στο εμπορικό και το εμπορευματικό κεφάλαιο και ποια η σχέση μεταξύ τους (*Κεφάλαιο*, τ. 3, σελ. 339, 341-342);
3. Ποια είναι η διαφορά μεταξύ χρηματικού και δανειακού κεφαλαίου;
4. Ποια είναι η «κοινωνική χρησιμότητα» του εμπορικού κεφαλαίου;
5. Πώς προκύπτει το εμπορικό κέρδος; Πώς συμβιβάζεται το εμπορικό κέρδος με το νόμο της αξίας;
6. Αφού η συμμετοχή του εμπορικού κεφαλαίου ρίχνει το μέσο ποσοστό κέρδους και συνεπώς και το κέρδος του βιομήχανου καπιταλιστή, πώς μπορεί να γίνεται λόγος για τα οφέλη του στη συνολική αναπαραγωγή του κεφαλαίου (*Κεφάλαιο*, τ. 3, σελ. 369);
7. Ο χαρακτηρισμός «μεταβλητό κεφάλαιο του εμπόρου ή του τραπεζίτη» είναι ακριβής με βάση τον ορισμό του μεταβλητού κεφαλαίου ή συμβατικός (σελ. 370-372);
8. Γιατί σημειώνει ο Μαρξ ότι «στο τοκοφόρο κεφάλαιο όλα φαίνονται σαν να είναι εξωτερικά» ή «στο τοκοφόρο κεφάλαιο η σχέση του κεφαλαίου φθάνει την πιο εξωτερική και την πιο φετιχιστική μορφή της» (*Κεφάλαιο*, τ. 3, σελ. 450, 493-496, 502-503);
9. Πώς καθορίζεται το ύψος του επιτοκίου (*Κεφάλαιο*, τ. 3, σελ. 450);
10. Τι εννοεί ο Μαρξ όταν σημειώνει ότι «το καθαρά ποσοτικό μοίρασμα του κέρδους σε καθαρό κέρδος και τόκο μετατρέπεται σε ποιοτικό μοίρασμα»; Γιατί συμβαίνει αυτό (*Κεφάλαιο*, τ. 3, σελ. 469-474);
11. Γιατί σημειώνει ο Μαρξ ότι «ο τόκος είναι μία σχέση ανάμεσα σε δύο κεφαλαιοκράτες και όχι ανάμεσα σε κεφαλαιοκράτη και εργάτη» (*Κεφάλαιο*, τ. 3, σελ. 483);
12. Τι εννοούμε με τον όρο εμπορική και τι με τον όρο τραπεζική πίστη; Ποια είναι η μεταξύ τους σχέση; Ποιο είναι το κοινό τους χαρακτηριστικό;
13. Πώς διαμορφώνεται το επιτόκιο δανεισμού; Με βάση αυτόν τον τρόπο διαμόρφωσης τι περιεχόμενο μπορεί να έχει η φράση «τοκογλυφικά επιτόκια»;
14. Ποια νέα στοιχεία σχετικά με την περαιτέρω ωρίμανση των υλικών προϋποθέσεων της σοσιαλιστικής-κομμουνιστικής κοινωνίας φέρνει η εμφάνιση της μετοχικής εταιρίας;
15. Τι εννοεί ο Μαρξ με τον όρο «πλασματικό κεφάλαιο» (*Κεφάλαιο*, τ. 3, σελ. 589-592);

III. Ερωτήσεις για συζήτηση και προβληματισμό

16. Αναδεικνύοντας τα οφέλη του εμπορικού κεφαλαίου για τη συνολική αναπαραγωγή του κοινωνικού κεφαλαίου, ο Μαρξ σημειώνει σε διάφορα σημεία (π.χ. *Κεφάλαιο*, τ. 3, σελ. 369) ότι αυτά ισχύουν «εφόσον το εμπορικό κεφάλαιο δεν ξεπερνά τα απαραίτητα όρια». Γιατί τονίζει τόσο πολύ αυτό το σημείο; Τι συνεπαγωγές μπορεί να έχει αυτό για τη σημερινή καπιταλιστική πραγματικότητα;
17. Ποια είναι κατά τη γνώμη σας η διαφορά μεταξύ των πρώτων μετοχικών εταιριών στις αρχές του 17^{ου} αιώνα (όπως η ολλανδική και η βρετανική εταιρία ανατολικών Ινδιών) και των μετοχικών εταιριών που εμφανίστηκαν από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα;
18. Γιατί οι εμποροϋπάλληλοι και οι τραπεζοϋπάλληλοι ανήκουν στην εργατική τάξη αφού δεν παράγουν ούτε αξία ούτε υπεραξία; Μήπως και αυτοί εκμεταλλεύονται τους βιομηχανικούς εργάτες αφού ο μισθός τους αποτελεί μέρος της απλήρωτης δουλειάς των βιομηχανικών εργατών; Μήπως έχουν κοινά συμφέροντα με τα αφεντικά τους σε αντιπαράθεση με τους βιομηχανικούς εργάτες και τα δικά τους αφεντικά;
19. Ο Μαρξ αναφέρεται κυρίως στα δάνεια προς τις επιχειρήσεις. Σήμερα το 50% των δανείων που χορηγούν οι τράπεζες χορηγείται για καταναλωτικούς σκοπούς. Από πού προέρχεται ο τόκος σε αυτή την περίπτωση;
20. Πώς θα σχολιάζατε το επιχείρημα ότι σήμερα κυριαρχεί ο «καζινοκαπιταλισμός»;